

ŘÁD PREMONSTRÁTŮ (Ordo Praemonstratensis - zkratka OPraem.)

Premonstrátský řád založil v roce 1120 v lesním údolí Prémontré ve Francii svatý Norbert. Za základ zvolil zostřenou řeholi svatého Augustina. Řád byl schválen bulou papeže Honorie II. ze dne 16.2.1126. V řádu měl být spojen život aktivní s životem kontemplativním. Svatý Norbert stanovil pět zásad života společenství: úcta eucharistická (adorace), úcta mariánská (služba), chvála a oslava Boží - slavnostní bohoslužba (liturgický život), kající život (sebeovládání) a horlivost pro spásu duší, radostná pokora a umírněnost (apoštolát). Premonstráti žili zpočátku společně v klášterech, později pak vedli též samostatně duchovní správu některých svěřených far. Svým evangelijním radikalismem byl řád přitažlivý pro bohaté i chudé a rychle se šířil především po Evropě, v 18. století pronikli premonstráti i do Ameriky a Afriky.

Do českých zemí se dostal řád premonstrátů poměrně velmi brzo, a to zejména díky olomouckému biskupovi Jindřichu Zdíkovi (1126-1150), který řád poznal během své účasti na II. lateránském koncilu. První premonstrátský klášter byl založen v Praze na Strahově a to ještě před rokem 1150. Další klášter byl založen v Litomyšli, kde v roce 1344 bylo ustaveno biskupství a premonstrátský klášterní kostel byl povýšen na katedrálu. Toto biskupství však nemělo dlouhého trvání, neboť během husitských válek zaniklo. Podle tradice byl v roce 1139 založen klášter v Želivi a želivští premonstráti založili v roce 1184 klášter v Milevsku. Šlechtic Hroznata (blahoslavený v r. 1897) založil v roce 1193 klášter v Teplé, v roce 1190 vznikl klášter v Louce u Znojma, pak v roce 1211 v Nové Říši u Telče. Premonstrátské kláštery byly také na Svatém Kopečku u Olomouce, v Hradisku, v Brně - Zábrdovicích a Norbertinum na Starém Městě pražském. Řád přispěl ke kolonizaci českých zemí, především kultivací krajiny a hospodářským pokrokem. Řád dal českým zemím vedle řady biskupů (15 sídelních biskupů) i množství vynikajících učenců, umělců, pedagogů, ale i objevitelů a vynálezců (např. Prokop Diviš - bleskosvod). Premonstráti se zasloužili o rozvoj školství, knihovnictví a knihtisku, shromažďovali a zachránili poklady písemnictví i výtvarného umění. V současné době pořádají, ve snaze povznést kulturu a vědění, nejrůznější přednášky, symposia a koncerty duchovní hudby, zpřístupňují široké veřejnosti poklady svých sbírek.

Pokud se týká samotného Jindřichova Hradce, řád premonstrátů zde sice nikdy neměl svůj klášter, přesto několik jeho členů zde působilo v duchovní správě a nebo měli k našemu městu blízký vztah.

Když po husitských válkách opustili kněží z řádu Německých rytířů duchovní správu Jindřichova Hradce, okolo roku 1464 byl zde jmenován farářem velmi významný a vzdělaný premonstrát **doktor Eliáš Čech** (Šech), který od roku 1468 zastával také současně funkci administrátora tehdy již prakticky zaniklého biskupství v Litomyšli a od roku 1469 se stal i generálním vizitátorem premonstrátů v Čechách a na Moravě. Jako účastník složitých diplomatických jednání mezi českou katolickou šlechtou, utraquistickou šlechtou v čele s králem Jiřím z Poděbrad a papežskou kurií, kromě jiného zahraničí, také třikrát navštívil Řím. Při tom ani na J. Hradec nezapomínal. Rozmnožil důchody fary, nechal opravit farní kostel a docílil jmenování dalších kaplanů, kteří ho v jeho nepřítomnosti zastupovali. Na jeho radu založil pan Jindřich IV. z Hradce dne 6.3.1489 při farním kostele literátské bratrstvo ke zvelebení chrámového zpěvu. Zemřel asi v roce 1491. Pak po dvou diecézních farářích se krátce před rokem 1537 ujali správy fary opět premonstráti a to ze zchudlého milevského kláštera. Farářem se stal opat **Jan III. Vít** a několik řádových spolubratří se stalo kaplany, pak dalšími faráři byli premonstráti - kněz **Havel** (1544) a kněz **Tomáš** (1547). Posledním premonstrátem na hradecké faře byl milevský opat **Jan IV. Braun** (1550-1564). **Premonstráti spravovali jindřichohradeckou farnost asi 55 let.** Bylo to v době, kdy náboženství hrálo v životě každého člověka významnou roli, při tom ve městě žili vedle sebe římská katolíci, přijímající Tělo Páně pod jednou způsobou, a utraquisté, zastánci přijímání "podobojí", kteří se postupně radikalizovali a věroučně přecházeli mezi luteránské protestanty.

Z dalších premonstrátů je možno připomenout například P. **Ignáce Sekouška**, který byl v letech 1812-1830 prefektem hradeckého gymnasia a pak byl zvolen opatem v Želivi (+ v J. Hradci r. 1856). Absolventem zdejšího gymnasia byl rodák z Kardošovy Řečice P. **Boleslav Jablonský**, vlastním jménem Karel Eugen Tupý (1813-1881), český básník, národní buditel a vlastenecký kněz, autor textu známé mešní písně "Pozdvihni se, duše z prachu". V našem městě se v roce 1827 narodil P. **Jan Nepomuk Jeroným Solař**, želivský kapitulár, dopisující člen Musea Království českého a autor řady historických spisů (+ v r. 1877). A také se v našem městě v roce 1865 narodil a navštěvoval gymnasium P. **Jaroslav Václav Vacek**, hudební skladatel a knihovník kláštera v Teplé, kde zemřel v roce 1935. Jindřichohradeckým rodákem byl P. **Jaroslav Milo Smíšek**, který, ač do řádu vstoupil již v roce 1949, kněžské svěcení mohl přijmout z rukou diecézního biskupa Dr. Josefa Hloucha za přítomnosti opata Víta Tajovského a mnoha řádových spolubratří až 26.6.1971, a to přímo ve zdejší proboštském chrámu. V mnohasetleté historii tohoto sakrálního prostoru to bylo zřejmě poprvé, co zde byla udělována svátost kněžství. V letech 1978-1980 blahodárně působil v Jindř. Hradci jako kaplan novokněz P. **Zdeněk Metoděj Kozubík**. Tehdy jsme však vůbec nevěděli, že také on je premonstrátem, neboť za dob totality do řádu vstoupil tajně. **Za vše, co premonstráti pro naši farnost vykonali, jim upřímně děkujeme.**

zpracoval K.B.